

FOKUS PÅ DÆKNINGSBIDRAGET

NOTAT NR. 1801

Hvis man har styr på 0-punkts-dækningsbidraget pr. smågris, som er kapital- og kapacitetsomkostningerne, har man hele tiden styr på økonomien i den daglige drift, hvis man kender dækningsbidraget.

INSTITUTION: SEGES SVINEPRODUKTION
FORFATTER: THOMAS ØRENBØL PEDERSEN OG FINN UDESEN
UDGIVET: 6. FEBRUAR 2018

Dyregruppe: Søer og smågrise
Fagområde: Erhvervsøkonomi

Sammendrag

Det er undersøgt, om det er rimeligt at antage, at kapacitetsomkostningerne er relativt konstante over tid, da dette vil medføre en betydelig simplificering af beregningen af fremstillingsprisen, og sammenholdt med dækningsbidraget give et godt bud på bundlinjen. Til at analysere kapacitetsomkostningernes stabilitet er der anvendt regnskaber fra 2013 til 2016 på bedrifter med produktion af 30 kg's grise. Undersøgelsen viste, at sobesætningernes øgede produktivitet reducerede de samlede kapacitetsomkostninger pr. 30 kg's gris over tid. I 2013 var de samlede kapacitetsomkostninger, inkl. ejers aflønning på 219 kr. pr. smågris, i 2016 var beløbet faldet til 201 kr. Der var fald i alle typer af omkostninger, undtagen arbejdsomkostningen, der næsten er konstant, fordi den stiger i samme takt som produktiviteten.

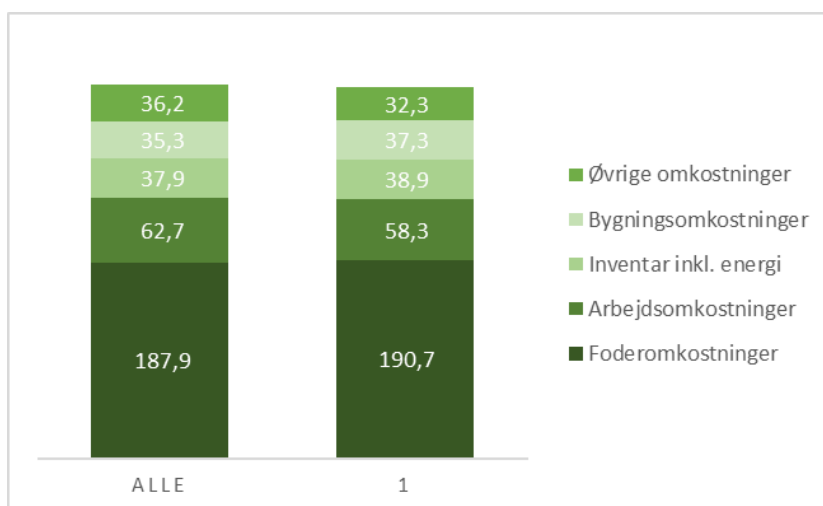
Ses der på de enkelte bedrifter, er kapacitetsomkostningerne ikke stabile. Halvdelen af bedrifterne havde ændringer i kapacitetsomkostningerne pr. smågris, der var større end plus/minus 5 %. Kapacitetsomkostningerne bør derfor genberegnes, hver gang der sker tilpasninger af staldanlægget, dog mindst en gang årligt ved budgetlægningen. Kapacitets- og kapitalomkostningerne skal budgetteres så skarpt som muligt og det kræver grundige analyser for at få overblik og se

forbedringsmulighederne. Er der styr på kapacitetsomkostningerne, der er bundet til anlægget og den budgetterede produktion, kendes de samlede kapacitetsomkostninger pr. smågris. Dermed kan der fokuseres på stykomkostningerne i den daglige drift og salgsprisen. Summen af kapacitets- og kapitalomkostningerne pr. smågris er det samme som 0-punkts DB pr. smågris. Ved at sammenholde det aktuelle DB med 0-punkts DB ved man hele tiden, hvad fremstillingsprisen er, og om der aktuelt er over- eller underskud på bundlinjen.

Baggrund

Det kan være forbundet med et større arbejde at have styr på fremstillingsprisen pr. smågris eller pr. kg slagtekrop på en svinebedrift, især hvis der ikke er en klar forretningsmæssig adskillelse mellem svin og mark. Stykomkostningerne, der er tilknyttet grisen, påvirkes direkte af den daglige drift. Omkostninger, der er tilknyttet staldanlægget, påvirkes af produktivitet, daglig drift samt strategiske og taktiske tilpasninger af kapaciteten. Fremstillingsprisen er således et vigtigt nøgletal til at styre bedriftens omkostningsstruktur, men de omkostninger, der er tilknyttet staldanlægget, påvirkes i mindre grad af den daglige drift end stykomkostningerne, der er tilknyttet grisen. Ved at medtage salgsprisen fås dækningsbidraget, som har stor indflydelse på bundlinjen [1], forudsat at der ikke sker ændringer af kapital- og kapacitetsomkostningerne.

I fremstillingsprisen af en 30 kg's gris udgør foderomkostningerne lige over halvdelen af de samlede omkostninger jf. nedenstående figur fra Produktionsøkonomi Svin 2017. Hvis det antages, at de øvrige omkostningskategorier i fremstillingsprisen er konstante set over et år, giver fokus på DB korrigeret for kapacitets- og kapitalomkostninger et godt bud på bundlinjen.

Figur 1. Alle er gns. af alle i 2016 og 1 er de 25 % største bedrifter

Materiale og metode

Formålet med denne analyse er at bestemme, om det er rimeligt at antage, at kapacitetsomkostningerne er relativt konstante over tid, da dette vil medføre en betydelig simplificering af beregningen af fremstillingsprisen, og sammenholdt med dækningsbidraget give et godt bud på bundlinjen. Til at analysere kapacitetsomkostningernes stabilitet er der anvendt regnskaber fra 2013 til 2016 på bedrifter med produktion af 30 kg's grise. Der medtages kun bedrifter, som har regnskaber for alle år i denne periode. Der indgik 200 bedrifter i analysen.

Resultater og diskussion

For bedrifter, der ikke har foretaget ændringer i produktionsanlægget, antages kapacitetsomkostningerne at være relativt konstante over tid. Der kan dog være en påvirkning fra produktivitetforøgelse, da fx flere producerede smågrise pr. årssø kan medføre behov for flere ammesøer. Det forventes således, at de totale kapacitetsomkostninger i gennemsnit er relativt konstante som sum og faldende pr. solgt enhed. Kapacitetsomkostninger påvirkes desuden af, om der foretages investeringer til forbedring af produktionsanlægget.

De kontante kapacitetsomkostninger omfatter:

- Energi, brændstof og maskinstation
- Vedligeholdelse
- Investeringer over driften
- Lønomskostninger
- Ejendomsskat og forsikringer.

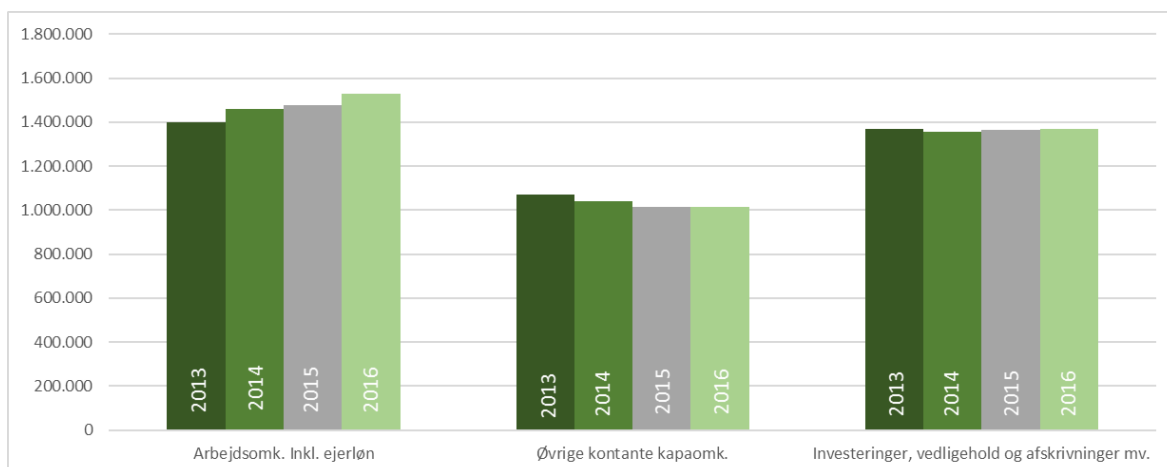
I de totale kapacitetsomkostninger indgår desuden afskrivninger, nedskrivninger og gevinst/tab. Derudover er ejer aflønningen også medtages for at sikre, at alle arbejdsfaktorer er aflønnet. Ejer aflønningen er imidlertid en svær størrelse, da denne ikke opgives af landmanden i regnskabet. Den ejer løn, der er benyttet, er en beregnet størrelse, baseret på ejers og ejers ægtefælles indkomst uden for landbruget, og tallet er derfor et delvist skøn. Alle bedrifter, der er medtaget i analysen, er heltidsbedrifter.

Analyse

Ved at slå posterne sammen til:

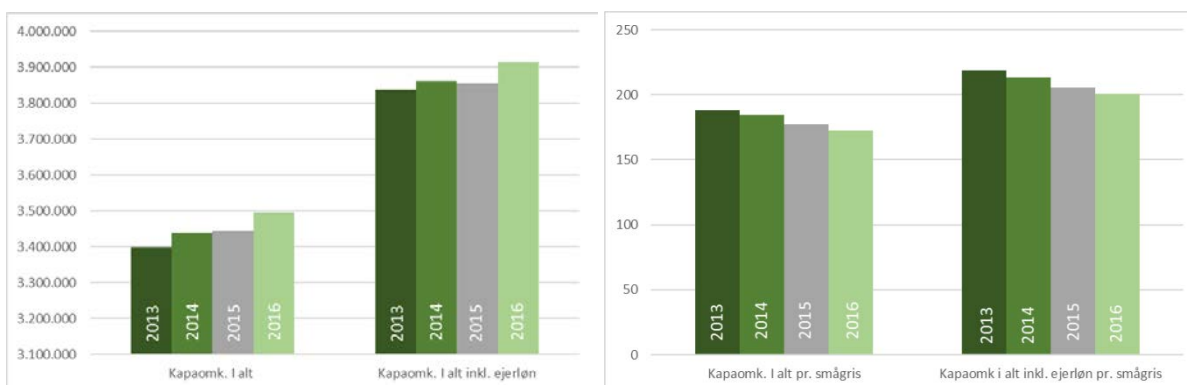
1. Arbejdsomkostninger (Løn+ejer aflønning)
2. Øvrige kontante kapacitetsomkostninger (Energi, brændstof, maskinstation, ejendomsskat, forsikring og diverse)
3. Investeringer, vedligehold og afskrivninger mv.

Få følgende figurer for posternes gennemsnitlige størrelse over analyseperioden.

Figur 2. Posternes gennemsnitlige størrelse over analyseperioden

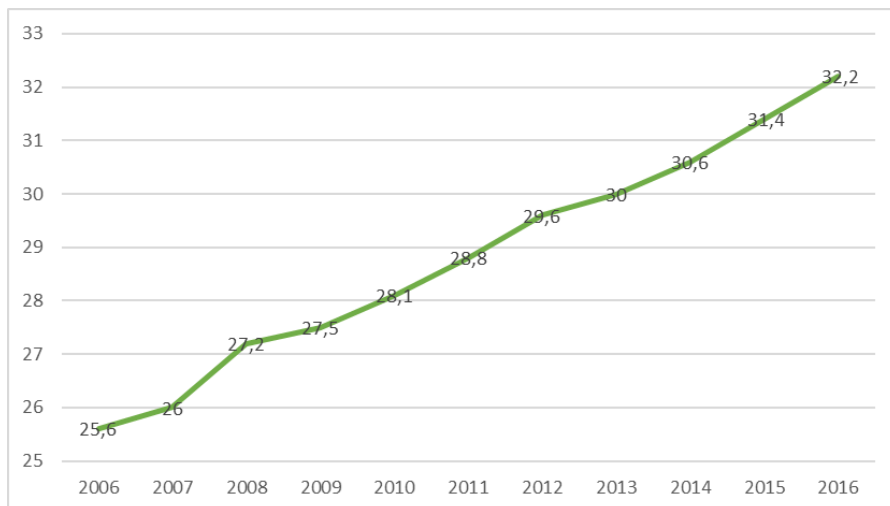
Der ses en tydelig kontinuerlig stigning i arbejdsomkostningerne. Disse stiger i gennemsnit over analyseperioden med 3,0 % årligt. De to sidste grupper er relativt mere konstante. Øvrige konstante kapacitetsomkostninger falder med 1,6 % årligt i gennemsnit, mens investeringer, vedligehold og afskrivninger mv. gennemsnitligt set er konstante.

Figur 3. Kapacitetsomkostninger henholdsvis inkl. og ekskl. ejer aflønning over analyseperioden både i totale poster og opgjort pr. produceret smågris

Som forventeligt er kapacitetsomkostningerne pr. smågris generelt faldende som et resultat af produktivitetforøgelsen. I 2013 fravænnede smågriseproducenterne i gennemsnit 30 smågrise pr. årssø, mens dette tal i 2016 er steget til 32,2 smågrise (PØ 2017).

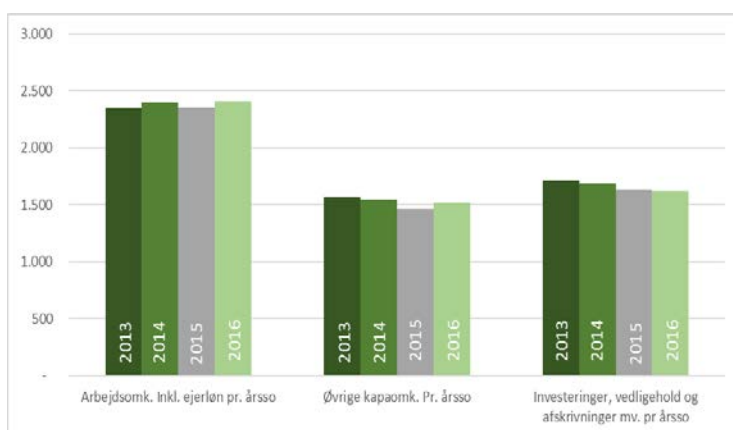
Den øgede produktivitet har medført faldende kapacitetsomkostninger pr. produceret smågris over hele perioden. Kapacitetsomkostninger, henholdsvis inkl. og ekskl. ejer aflønning pr. smågris falder i gennemsnit med 2,8 % om året. Udviklingen er således relativt konstant faldende over hele perioden. I samme periode steg produktiviteten, målt som fravænnede smågrise pr. årssø, med 2,4 % årligt i gennemsnit (se figur 4 fra PØ 2017).

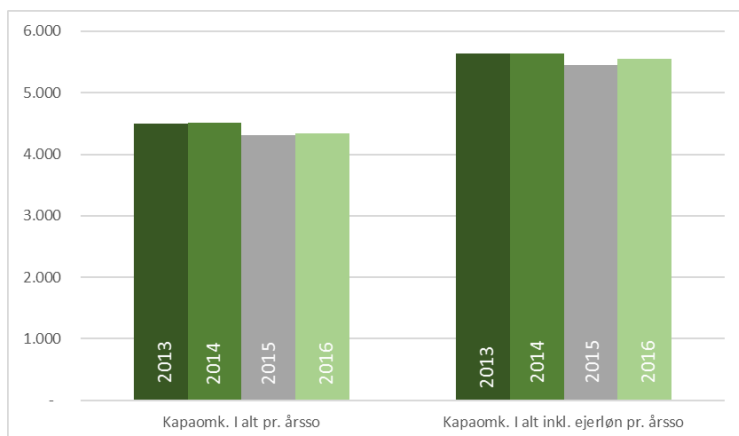

Figur 4. Udviklingen i fravænnede grise pr. årssø

Gennemsnitligt set følger kapacitetsomkostningerne pr. produceret smågris udviklingen i produktiviteten, således at øget produktivitet medfører faldende kapacitetsomkostninger pr. produceret enhed. Det er dog vigtigt at huske, at dette kun gælder den analyserede periode.

Kapacitetsomkostningerne påvirkes også af, om der foretages forbedringer af produktionsanlæggene. For at undersøge effekten af investeringer i nye produktionsanlæg, er der udvalgt en række bedrifter, hvor årlige investeringer i driftsbygninger og inventar til husdyr i gennemsnit over hele analyseperioden er mindre end 100 kr. pr. årssø. Der regnes pr. årssø for at gøre bedrifterne sammenlignelige. Analysen omfatter 29 bedrifter.

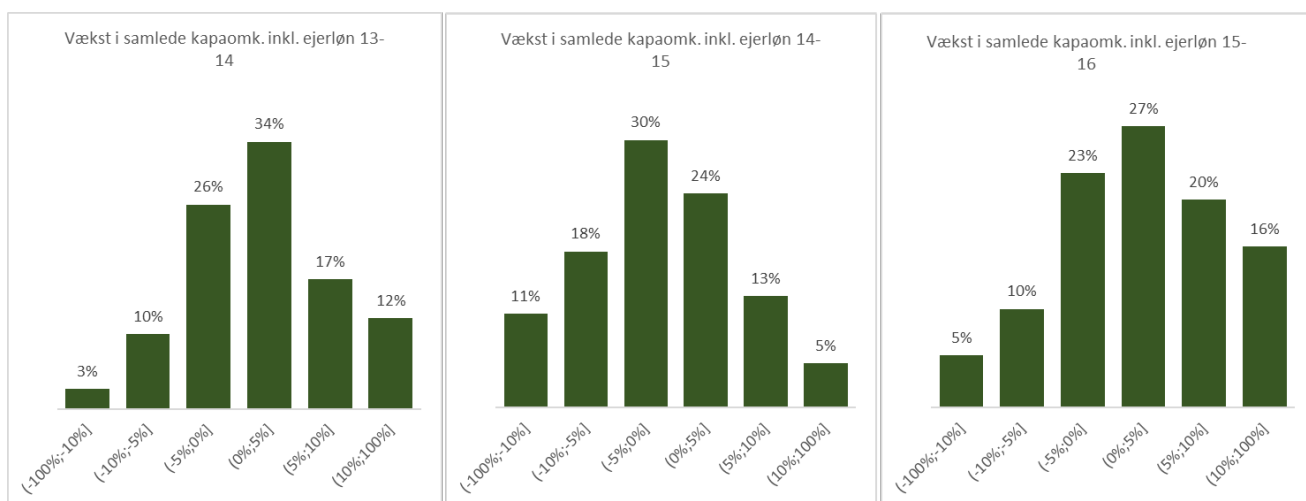

Figur 5. Kapacitetsomkostningerne pr. årssø for de 29 bedrifter

Som det fremgår af figur 5, er kapacitetsomkostningerne relativt konstante over perioden.

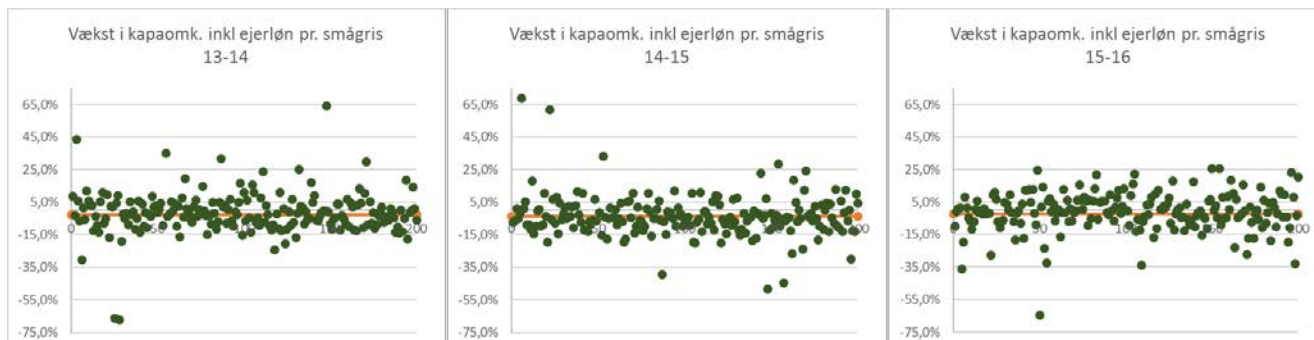
Ud fra ovenstående analyse tegner der sig et billede af, at det er muligt at antage delvist konstante kapacitetsomkostninger og konstant aftagende kapacitetsomkostninger pr. smågris. Det er dog væsentligt at huske, at analysen udelukkende er baseret på gennemsnitsbetragtninger. Der ses en tydelig forskel i udviklingen, når man sammenligner alle bedrifter med de 29 udvalgte bedrifter, som investerer mindst over perioden. Der kan således eksistere et utal af bedriftsspecifikke forhold, som besværliggør anvendelsen på den enkelte bedrift.

Som figur 6 viser, placerer en stor del af bedrifterne sig udenfor, hvad man med rimelighed kan antage at være konstant. I 2016 har 50 % af bedrifterne en vækstrate på mere end plus/minus 5 % i kapacitetsomkostninger, inkl. ejerløn. I samme periode har kun lige godt 20 % af bedrifterne en vækstrate på mere end plus/minus 2 %.

Figur 6. Vækst i samlede kapacitetsomkostninger, inkl. ejerløn

I figur 7 ses en spredningsanalyse for væksten i de samlede kapacitetsomkostninger, inkl. ejer aflønning.

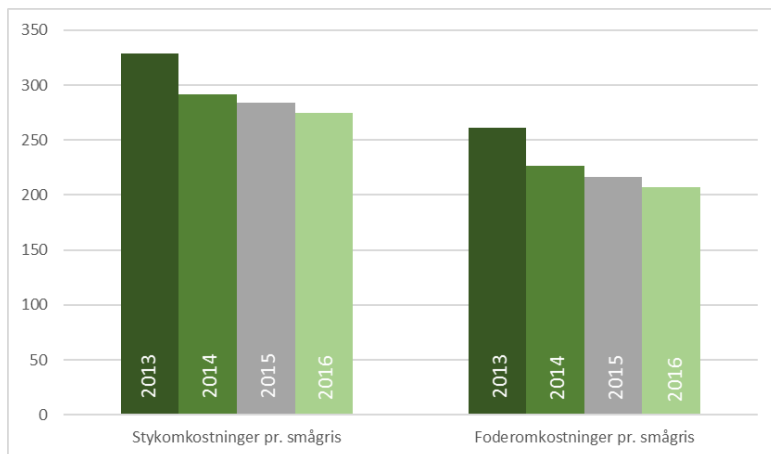
Figur 7. Spredningsanalyse for vækstraten i kapacitetsomkostninger inkl. ejer aflønning pr. produktionsenhed (den orange streg er gennemsnittet)

Også her ses en relativ stor spredning. Hovedparten af bedrifterne har nogenlunde samme vækstrate, men der er tydeligvis nogle enkelte bedrifter, som i de enkelte år oplever store udsving i kapacitetsomkostningerne. Derfor bør man altid være opmærksom på de bedriftsspecifikke forhold, der kan påvirke kapacitetsomkostningerne.

Standardafvigelsen på kapacitetsomkostningerne, inkl. ejer aflønning pr. smågris er cirka 60 kr. i gennemsnit over perioden, hvilket er relativt højt set i lyset af, at kapacitetsomkostningerne, inkl. ejer aflønning pr. smågris udgør 210 kr. i gennemsnit.

Fokus på salgsprisen og stykomkostningerne

Denne analyse bygger på en hypotese om, at den enkelte producent hovedsageligt bør fokusere på dækningsbidraget i det daglige arbejde med optimering af driften. Hovedparten af stykomkostningerne er foderomkostninger (cirka 75 % i 2016), som har store udsving i pris som følge af udsving i råvarepriserne. Der ligger således både en omkostningsstrategi i at styre mængden og købstidspunktet. Ud fra regnskaberne er det kun muligt at analysere de samlede foderomkostninger, hvorfor mængde- og prisen effekt er svære at adskille.

Figur 8. De samlede stykomkostninger og foderomkostninger pr. produktionsenhed over analyseperioden

Som figur 8 viser, har udviklingen i foderomkostningerne pr. smågris stor betydning for de samlede stykomkostninger pr. smågris. Fra 2013 til 2014 oplevede man gennemsnitligt set et stort fald i foderomkostningerne pr. smågris på 13,4 %, hvilket resulterede i et fald i stykomkostningerne pr. smågris på 11,1 %. Over hele analyseperioden er det gennemsnitlige årlige fald i stykomkostningerne pr. produktionsenhed 5,7 %. Den gennemsnitlige procentvise udvikling i stykomkostningerne er altså mere markant for stykomkostningerne sammenlignet med kapacitetsomkostningerne, samtidig med at stykomkostningerne nominelt udgør en større andel af den samlede fremstillingspris pr. smågris. Ser man på spredningen fås en gennemsnitlig standardafvigelse i stykomkostninger pr. smågris på 59 kr., hvilket er på niveau med kapacitetsomkostningerne, inkl. ejerløn pr. smågris.

Salgsprisen er hovedsageligt bestemt af eksterne faktorer, som den enkelte producent ikke har kontrol over, men den samlede omsætning afhænger også af antal producerede smågrise og man bør derfor hele tiden være klar over, hvad man kan få for den sidste producerede smågris. Med andre ord - man skal kende sine marginale omkostninger for at vide, om det kan betale sig at skrue op eller ned for produktiviteten.

Samlet set viser denne analyse altså, at kapacitetsomkostningerne forandre sig over tid for smågriseproducenterne, men typisk kun i forbindelse med beviste handlinger, som større vedligehold/reparationer, udvidelser og energispare tiltag. Alt sammen tiltag som bør være lagt ind i årets investeringsbudget, og være aktiveret over driftsbudgettet. Dette medfører, at det er tilstrækkeligt at fokusere på at maksimere dækningsbidraget i den daglige drift. Det vil sige at minimere stykomkostningerne og maksimere omsætningen. Stykomkostningernes hovedkomponent er foderomkostningerne, som både har en mængde- og prisside. Der skal både være fokus på optimal foderudnyttelse og være defineret en passende handelsstrategi.

For at nå frem til en samlet fremstillingspris pr. produceret smågris kan man i den enkelte besætning tage dækningsbidraget pr. produceret smågris og fratække de budgetterede kapacitets- og kapitalomkostninger pr. produceret smågris.

Konklusion

- Kapital- og kapacitetsomkostninger skal genberegnes mindst en gang årligt
- Ved at dele årets beregnede kapital – og kapacitetsomkostninger med den budgetterede produktion af smågris og sammenholde det med det løbende dækningsbidrag pr. smågris fås både et rimeligt estimat på fremstillingsprisen og på resultatet pr. smågris
- Fremstillingsprisen bør genberegnes hver gang der sker tilpasninger af staldanlægget, dog mindst en gang årligt ved budgetlægningen for at få overblik over omkostningerne, analyser af forbedringsmuligheder samt budgetterede kapacitets- og kapitalomkostningerne så skarpt som muligt pr. smågris
- Summen af kapacitets- og kapitalomkostningerne pr. smågris er det samme som 0-punkts DB pr. smågris.

Referencer

- [1] Finn Udesen & Thomas Ørnboel Pedersen (2017): Økonomiske nøgletal i smågriseproduktionen, Notat nr. 1712, SEGES Svineproduktion.

Tlf.: 33 39 45 00

svineproduktion@seges.dk

Ophavsretten tilhører SEGES. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.